

597
1797, 3
15

DISSERTATIO INAUGURALIS
IVRIDICA
PRINCIPIA GENERALIA
DE CONSENSU
CONTINENS

QVAM
AVCTORITATE
ILLVSTRIS IURECONSULTORVM
ORDINIS
IN
ACADEMIA GEORGIA AVGVSTA
AD
SVMMOS IN VTROQVE IVRE RITE
OBTINENDOS HONORES
DIE XVIII. SEPT. MDCCXCVII.
PVBLICE DEFENDET

AVCTOR
CAROLVS LVDOV. RVDOLPHVS
L. B. de GEBHARDI
BRVNOVICENSIS.

GOTTINGAE
TYPIS H. M. CRAPE, ACAD. TYPOGR.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

E
G
iur
hae
titu
flic
pra

gat
du

PROLEGOMENA.

Quum ad gradum doctoralem obtinendum cum publico tractatum iuris communicare me oporteat, diu haesitans, in quo consistat, tandem titulus de pactis, quam maxime practicus, obiectum talis tractatus mihi praebruit.

In tractatu ipso semper finxi, obligationibus ex consensu oriundis nondum satisfactum esse; nam si contra,
in

in capitis tertii sectione prima non de
impedimentis consensus, sed de restitu-
tionibus in integrum mihi agendum
fuisse. Hanc ob causam, quoad con-
tractus qui solo consensu non perficiun-
tur, pacta de ineundo contractu, ho-
die obligatoria, in mente mihi fuerunt.

Caeterum hoc opusculum quale-
cumque haud nova, sed quae adsint,
in unum collata, continere, lubentes
concedam.

CONSPECTVS LIBELLI.

CAPVT PRIMVM.

De fundamento & divisione consensus.

- §. 1. Introductio.
- §. 2. 3. A consensu pendet una ex duabus speciebus obligationum mediatarum. Notio consensus.
- §. 4. Certitudo est essentielle consensus. Origo eius.
- §. 5. De consensu praesumto.
- §. 6. Distinctio specierum consensus.
- §. 7. Transitus ad sequentia duo capita.

CAPVT SECVNDVM.

De effectibus consensus.

- §. 8. 9. Effectus in genere.
- §. 10. Effectus in specie.
- §. 11.

- §. 11. Num ratio divisionis contractuum in
consensuales & eos, qui non solo consen-
su perficiuntur, in eorum natura sita sit?
§. 12. Quonam consensu quasicontractus ni-
tuntur?
§. 13. 1. Quasicontractus ad non entia perti-
nent.
§. 14. 2. Deficiente quamquam verba contra-
ctus, obligationi tamen locus esse potest.
§. 15. Exempla de iis, quae in §. 14. dicta
sunt.

CAPVT TERTIVM.

*De his, quae consensum impediunt,
& tollunt.*

SECTIO PRIMA.

De impedimentis consensus.

- §. 16. Introductio.
§. 17. De ebris & furiosis.
§. 18. De errore.
§. 19. De dolo & contractu simulato.
§. 20. De dolo tertii.

- num in
consen-
sita fit?
tus ni-
a perti-
contra-
potest,
dicta
- §. 21. De impuberibus,
§. 22. De puberibus nondum maioribus & pro-
digis.
§. 23. De metu.
§. 24. Quid operatur iuramentum in casibus,
§§. 17 - 23. propositis.

SECTIO SECUNDA.

De modis tollendi consensum.

- liunt,
- §. 25. Introductio.
§. 26. De mutuo dissensu.
§. 27. De dissensu unilaterali.
§. 28. De clausula rebus sic stantibus.
§. 29. De poenitentia.
§. 30. De poenitentia in bilateralibus contra-
ctibus.
§. 31. De poenitentia in contractibus unilate-
ralibus,

§. 21.

§. 32.

§. 32. Quid iure hodierno de poenitentia va-
let?

§. 33. Num unilateraliter dissentire idcirco
liceat, quia alter paciscens nihil utilitatis
ex pacto percepturus est?

entia va
idcirco
utilitatis

PRINCIPIA GENERALIA
DE CONSENSU.

CAPVT PRIMVM.
DE FVNDAMENTO ET DIVI-
SIONE CONSENSVS.

---

§. I.

Introductio.

Si contendimus, alterum nobis ali-
quid debere, vana est petitio, nisi cum
effectu civili petere possumus, i. e. ni-
si ex legibus nobis facultas petendi

PRIN A orta

orta est moralis. Vi legum vero ius
nobis competit vel mediate, i. e. non
nisi facto interveniente cuius ope pro-
xime is, de quo quaeritur ad praesta-
tionem eius obligatur, quod petimus;
vel immediate, i. e. absque tali facto
interveniente, quod proximum obli-
gationis fundamentum est.

§. 2.

*A consensu pendet una ex duabus spe-
ciebus obligationum mediatarum.*

Notio consensus.

Mediate aliquis obligari potest, vel
promittendo, se aliquid praestare velle
altero id acceptante; vel absque tali
promissione. Illo casu consensus adest
consistens in genere, in duorum vel
plurium, libera voluntate, declaratio-
ne

congrua, de una eademque re, con-
 venientia. Deficiente libera volunta-
 te, consensus cogitari nequit.

§. 3.

Continuatio.

Quod si aliquid promisi, alterque
 acceptavit, mediate, & quidem per
 consensum obligor. Quo forsan lector
 offenditur, cum consensum iam ita de-
 finiverim, uti plerumque pactum defi-
 nitur. Sed cum ullum pactum abs-
 que consensu cogitari nequeat a),
 temperque, priusquam ad implendum
 pactum aliquem condemnamus, quae-
 ritio oritur: num consenserit? num
 effectum civili, i. e. cum libera
 voluntate consenserit? omni iure ad
 rationem, ut ita dicam, rationis, un-

de implementum petitur, i. e. a
 consensum, quo pactum nititur, vi cu
 ius, reliquis requisitis haud deficien
 tibus, implementum peti potest, r
 dire mihi licet.

a) L. 1. §. 3. D. de pactis.

§. 4.

Certitudo est essentielle consensus.

Origo eius.

Qui ex consensu aliquid petit, ex
 stentiam eius probare debet; certu
 ergo facere debet, alterum quid pr
 misisse. Certitudo vero oritur:

- I. Vel proxime ex verbis actibusq
 eius, cuius consensum contendim
- II. Vel non, sed proxime ex aliis pr
 babilibus rationibus, ex quibus o

legum consensus colligitur; minime vero ex verbis actibusve, qui ad id, quo consensus niti debet, spectant. Hoc modo orientem consensum, praesumptum vocamus.

Illo casu actus, quos consensus causa suscipimus, sunt:

A. Vel eiusmodi, ut de consensu immediate constet, si nimirum tam distinctus est, ut absque ratiocinatione liqueat. Huc omnia signa pertinent externa, quibus id, quod cogitamus, cum alteris communicare possumus. In declarationibus tam nuncupativis, quam scriptis, nec non in nutibus consistunt a). Talis consensus *expressus* vocatur.

A 3

B.

B. Vel actus eiusmodi sunt, ut mediate de consensu constet, i. e. u ex iis absque ullo dubio ope ratiocinationis consensus colligatur. Hoc casu *tacite* consentimus. Et quidem res, omiſſis aliis, secundum sequentes regulas aestimatur:

1. Qui tacet, ubi loqui potuisset debuisse, consentire videtur b)
2. Qui tacet, non utique fatetur sed tamen verum est, eum non negare c).
3. Semper qui non prohibet, proſe interveniri, mandare creditur d)

a) Glück Pandectencommentar. Tit. de p^octis pag. 87.

b) L. 12. D. de eviſionib.

c) L. 142. D. de R. J.

d) L.

d) L. 60. D. eodem. In genere taciti consensus mentionem etiam faciunt: L. 2. L. 4. pr. L. 27. §. 9. D. & L. 2. C. de pactis.

§. 5.

De consensu praesumpto.

Qui, alterum sibi ex consensu praesumpto obligatum esse, contendit, probare debet a):

1. Vel regulam, cui convenienter alter semper agere solet.
2. Vel versionem in rem.
3. Vel quod alter finis alicuius persecutionem permiserit.
4. Vel singularem rationem, quam cum altero coniunctus est b).

a) Glück l. c. Tit. de pactis p. 102.

b) L. 35. pr. L. 40. §. 4. D. de procurat. & defens. L. 11. C. de pact. convent.

Distinctio specierum consensus.

Quatenus consensum tacitum & praesumptum ita consideramus, ut eorum existentia non directe, sed per consequentiam appareat a), utrumque expresso opponere possumus. Tacitus tamen & praesumptus inter se adeo differunt, ut melius sit, expressum coniunctum cum tacito, praesumpto opponere. Nam tacitus multoque magis expressus proxime ex verbis actibusque fluunt, qui contrahendi negotiationem habent; praesumptus vero proxime ex aliis probabilibus rationibus ope legum colligitur. Ad probationem existentiae praesumpti consensus iam sufficit, si unum ex illis casibus adesse evincimus, qui paragrapho antecedente

tecedente enumerati sunt; sed ad tacitum quod attinet, alleganti eum saepe difficilioribus mediis opus est; imo interdum tam difficilis probatio est, ut, si iuramenti praestatio denegetur, fieri plane nequeat. In regula taciti probationem difficiliorē esse, quam praesumpti, contendi posse credo, cum in probando tacito plerumque plurimum factorum fides facienda sit, scilicet eorum, unde originem habet.

- a) G. Ad. STRUVII syntagma iuris civilis, tit. de pactis p. 195. Pacta vero tacita & praesumpta, hinc quoque consensum tacitum & praesumptum, synonyma habet.

§. 7.

Transitus ad sequentia duo capita.

Tantum de origine & fundamentis consensus. Nunc in secundo capite

A 5 de

de eius vita, i. e. de effectibus verba
facere me oportet. In tertio, exposi-
tis impedimentis ipsius, de eius mor-
te, i. e. de rationibus agam, ex qui-
bus vel uterque, vel alteruter paciscen-
tium dissentiente altero unilateraliter
a consensu recedere potest.

CAPUT

CAPUT SECUNDUM.

DE EFFECTIBVS CONSENSVS.

§. 8.

Effectus in genere.

Consensus, legitimis requisitis haud carens, pactum efficit, ideoque actionem exceptionemque parit a). Existente enim consensu, paciscentibus ius est quaesitum, implementum a se invicem exigendi b). Ita quidem a theoria iuris romani discedo, quod pacta, ius agendi haud producentia, offert. Sed iam Romani, in solis contractibus subsistere dubitantes, pacta vestita invenerunt.

a) STRYK u. m. Tit. de pact. §. 1. LEYSER spec. 39. m. 4-7.

b)

b) EISENHART teutsches Recht in Sprüch-
wörtern 1792. pag. 341.

§. 9.

Continuatio.

Deficiente consensu, nec pactum
nec contractus cogitari potest. Con-
sensus ergo parens omnium pactorum
contractuumque est (§. 3.) a).

Si non nisi hoc respectu effectus
consensus contemplantur, cum tum
eodem valore ad omnes contractus re-
quiri, tum praeter eum nihil exigi,
omni iure contendere licet. Tunc
vero contractus consensuales soli
nobis forent; tunc omnium perfectio
a consensu penderet b).

a) LEYSER sp. 39. m. 3. L. I. §. 3. D. de
pactis.

b) STRYK u. m. Tit. de pact. §. 7.

§. 10.

Effectus in specie.

Aequalem omnium contractuum rationem esse dixi. Quod vero attinet ad perfectionem, aequalis non est, cum hoc respectu contractus in consensuales & eos dividantur, qui non solo consensu perficiuntur. Rem ita se habere constat; in quo vero ratio sita est?

§. 11.

Num ratio in natura contractuum sita sit?

Ad quaestionem, cur omnes contractus solo consensu non perficiantur? mea opinione ex natura contractuum nulla responsio est. Fac enim, contractus consensuales solos bonae fidei esse,

esse, cum tamen secundum §. 28. J. *de action.* res sese haud ita habeat, reliquos omnes stricti iuris, tamen quaeri adhuc posset: cur locatio conductio sit consensualis, contractus commodati vero realis?

Forfan in consensualibus exceptio nondum adimpleti contractus locum non habet? omnino locum habet; & quamvis locum non haberet, tamen iterum, cur consensuales prae reliquis sint? quaereretur. Quaestionem in rubro propositam ergo non aliter solvi posse credo, nisi hoc modo: Divisionem contractuum in consensuales & in tales, qui non solo consensu perficiuntur, subtilitate romanorum iureconsultorum, argumentis carente, niti; rationem rei certe non

in philosophia, sed in historia eiusque
eventis & vicissitudinibus quaeren-
dam esse.

§. 12.

*Quonam consensu quasicontractus
nituntur?*

Qui quasi contractus statuit, sibi
habeat pudorem, si quaeritur: quae-
nam consensuum species eis originem
det? cum dubium plane non sit, con-
tractus sine consensu existere haud
posse. Equidem nego existentiam
quasicontractuum; & quidem:

quia ad non entia pertinent, &

quia obligati etiam absque contra-
ctu esse possumus.

§. 13.

*1. Quasicontractus ad nonentia
pertinent.*

Cum defensores quasicontractuum
primario omnes contractus in veros
& quasicontractus dividant, hos con-
tractus esse, affirmant. Ut vero con-
tractus existat, primo & prae caeteris
consensus requiritur a). Ubinam gen-
tium vero consensum invenimus in
iis negotiis, quae vulgo quasicontra-
ctus, nomine quod in legibus hauri-
occurrit, vocantur? Ubi ergo con-
tractum? Regula, idem non posse
mul esse & non esse, omni dubio
exceptione caret. Inter defensores
nonnulli sunt, qui, hoc reputant
per leges consensum suppleri contem-
duntur.

dunt. Hinc tam mirus consensus fi-
ctus. Haec opinio vero contra con-
sensus notionem est. Iam etiam inter
omnes constat, multos dari casus, in
quibus etiam, expresse quamquam dif-
fidentis, obligatio est; imo saepe quem
ex quasicontractu obligari, qui vi le-
gis facultate consentiendi caret b).

Cum ergo consensus non solum in
quasicontractibus deficiat, sed etiam
fieri possit, ut quasicontractus, etiam si
dissensus expressus sit, tamen ad exi-
stentiam perveniant, quasicontractus
esse nego, affirmo vero obligationes
dari, quibus non minus nos satisfacere
oportet, quam quae ex contractu
descendunt, hasque ob similitudinem
obligationes quasi ex contractu vocari
posse.

B

a) L. I.

- a) L. I. §. 3. D. de pactis.
 b) COCCENI IUS CIVILE controversum Tit. de
 pactis qu. 12.

§. 14.

2. *Deficiente quamquam verbo con-
 tractus, obligationi tamen locus
 esse potest.*

Verbis sumus faciles, nisi erro-
 nituntur. Quid vero tam a vero alie-
 num esse potest, quam rem propter
 similitudinem, rei simili qua specie
 opponere? Nomen quæ contractus
 inutile esse, sequens, uti spero, con-
 spectus origines obligationum conti-
 nens, docebit.

Omnis obligatio oritur:

I: Uno respectu.

A. Vel ex legibus.

B. Vel ex naturali aequitate, & quidem.

1. Vel legibus non adiuvantibus a).
2. Vel legibus adiuvantibus.

II. Altero respectu.

A. Vel, haud interveniente scilicet facto obligatorio, ex variis causarum figuris b).

B. Vel interveniente facto obligatorio, quod consistit:

1. vel in celebratione contractus seu pacti.
2. vel non, sed in unilateraliter suscepto actu, ex quo vel ope legum, vel ope naturalis aequitatis, vel ope tam legum quam naturalis aequitatis obligatio oritur. Obligatio hoc casu oritur:

B 2

a.

a. uno respectu.

1) vel ex facto proprio,

2) vel ex facto alieno.

b. altero respectu.

1) vel ex facto licito.

2) vel ex facto illicito.

a) J. CLAPROTH Einleitung in den ordentl.
bürgerl. Process, Th. I. Abth. I. §. 1.
n. b. WEBER systematische Entwicklung
der Lehre von der natürl. Verbindl. 1798
§. 47.

b) L. I. pr. D. de O. & A.

§. 15.

Ad exempla res revocatur.

I. Exemplum obligationis, qua
oritur ex variis causarum figuris.

Si quis in instrumenti possessione esse
quo aliquid in utilitatem meam probare
re possum, ex aequitate naturali a
edendum obligatus est, excepto caso

tali, qui regulam: Quod mihi non nocet, & alteri prodest, ad id obligatus sum, excludit. Obligatio ad edendum oritur nec ex contractu; tunc enim vi contractus obligatus foret; nec ex tali facto, quod editioni causam dedit a).

ordentl

I. S. 1

wicklung

dl. 1795

r.

, qua

ris.

ne esse

tenetur.

proba

turali a

oto casu

tali

2. Exemplum obligationis, quae oritur ex facto proprio licito. — Qui hereditatem adiit, ad solvenda legata obligatus est; & quidem quia hereditatem adiit; nam cum legatariis haud contraxit. Ratio obligationis in eo sita est, quod leges iusserunt: Qui illud facit, etiam hoc necessario facere tenetur.

3. Exemplum obligationis, quae oritur ex facto proprio illicito. — Si

B 3 cuius-

cuiusdam corpori bonisve iniuste damnum infero, hoc resarcire debeo.

4. Exemplum obligationis, quae oritur ex facto alieno licito — Pupillus etiam finita tutela contractus tutore nomine illius iuste inuito ferre tenetur.

5. Exemplum obligationis, quae ex facto alieno illicito oritur. — Si quis ex mea domo effudendo deiciendove hominem laedit, ego a damni praestationem obligatus sum.

Ex his, quae in superioribus expressa sunt, consequens est, a quo contractus negem, quaestio solutio: quoniam consensu tantum? expectandam plane non esse.

a) Glück l. c. Tit. de edendo pag. 41.

CAP

CAPUT TERTIUM.

DE HIS, QUAE CONSENSUM
IMPEDIUNT ET TOLLUNT.

SECTIO PRIMA.

DE IMPEDIMENTIS CONSEN-
SUS.

§. 16.

Introductio.

Omnia, quae liberae voluntati im-
pedimento sunt, etiam consensum im-
pediunt. Libera voluntate vero quis
definitus est vel ob defectum intelle-
ctus, multo magis voluntatis; vel ob
defectum voluntatis tantum.

I. Intellectu aliquis caret:

A. Vel in genere, i. e. si sana ratio-

B 4

ne

ne plane caret. Talis est ebrius, furiosus.

B. Vel si quis in contrahendo negotio, rem aliter se habere ac revera est, iuste crediderit. Talis est qui errore vel dolo capitur.

II. Voluntate tantum aliquis caret:

A. Vel ex legum dispositione. Huc pertinent:

1. Impuberes.
2. Qui sub cura sunt, v. c.
  - a. Puberes nondum maiores.
  - b. Prodigii.

B. Vel quia alter ad paciscendum coegit; quorum pertinent, qui metuque ducti sunt.

Iam de singulis figillatim dispendendum nobis est, in quantum per argumenti rationem licet,

§. 17.

De ebriis & furiosis.

Nescire, quid loquantur vel agant,
qui nimis vino indulgere a), vel qui
sana ratione haud gaudent, nota res est.
Ergo nec libere agere possunt.

Ebrietatis tam varii sunt gradus,
ut, quonam gradu libere quis agere
nequeat, regulam constituere pericu-
losum fit. Res ab arbitrio iudicis de-
pendet.

Furiosum nullum negotium con-
trahere posse, sancitum quamquam
est b), indistincte tamen furore labo-
rantem facultate consentiendi destitu-
tum esse, contendere non licet; nam
in lucido intervallo omninoabilitas
adeft.

B 5

Scien-

Scienter cum ebrio furioso ve con-
trahenti dolus imputari potest.

a) Can. 7. Caus. 15. qu. 1.

b) in L. 5. D. de R. J.

§. 18.

De errore.

Non consentiunt, qui errant — Qui
enim tam contrarium consensui esse
quam error, qui imperitiam detegit
sunt verba Ulpiani in L. 15. D. de iur.
risd. & in L. 116. §. 2. de R. J. Haec
leges tam generalem regulam constitu-
tuunt, ut omnis generis errorem legi-
timum consensus impedimentum habere
debeamus. Errans tamen, si totum
factum rescindere vult, his legibus
solis non vincet. Distinguendum
enim est error causam dans ab incidente

te, porro invincibilis a vincibili. Er-
ror tunc solum consensum eo effectu,
ut totum negotium rescindatur, impe-
dit, si causam dedit, i. e. si in essen-
tialibus pacti situs est. Simili modo
consensui error impedimento est, si
erranti imputari nequit, minime vero
si imputabilis est, quia hoc casu errans
in culpa est, & damnum non intelli-
gitur sentire, quod ex culpa sua sentit a).

a) L. 203. D. de R. J. c. 86. de R. J. in
6to.

§. 19.

De dolo & contractu simulato.

Dolus est ex opinione Labeonis,
quam Ulpianus laudavit, omnis calli-
ditas, fallacia, machinatio ad circum-
veniendum, fallendum, decipiendum
alterum

alterum adhibita a). Non omnis vero potest
 dolus pactum invalidum efficit, sed infici
 inter dolum contractui causam dantem, vel al
 & incidentem distinguere debemus, in fin
 cum non nisi illius ratio habenda sit, lato d
 si quis pactum ab dolum rescindere tium
 vult. Nam L. 7. D. de dolo ait: Nul- pleri
 lam esse venditionem, si in hoc ipso, mo d
 ut venderet, circumscriptus est; ex a) L
 quo regula patet: Nullum esse pactum
 contractumve, si unus paciscentium in
 hoc ipso, ut contraheret, ab altero
 paciscente circumscriptus est.

Dolus etiam ex post obvenire potest
 est, si nempe unus paciscentium aliter
 altero contractus simulati implemen-
 tum exigit. Simulatio enim in eo con-
 sistit, quod aliud agamus, aliudque
 cogitemus, & duplici modo adesse
 potest.

potest, dum committitur vel ab uno
 , sed incio altero; haec incidit in dolum;
 ntem, vel ab utroque pacifcente, consentiente
 emus, in simulationem, quae contractui simu-
 da fit, lato originem dat. Si quis paciscen-
 indere, tium ab altero talem contractum im-
 Nul- pleri postulat, eum dolose agere, ne-
 ipso, mo dubitabit.

a) L. 1. §. 2, D, de dolo malo.

§. 20.

De dolo tertii.

Hic adhuc quaestio oritur, quid
 re pot- tertii dolus in contractu efficiat? Ni-
 um ab- mirum an & quatenus talis dolus con-
 emen- sensum impediatur? Sequentes casus hic,
 o con- fallor, cogitari possunt, nempe:

Vel tertius erat mandatarius; &
 quidem:

A.

- A. vel mandato convenienter egit.
- B. vel eius fines excessit & quidem
1. vel mandanti laesionem intulit.
    - a. vel ita, ut alter contrahens id sciverit.
    - b. vel ut non sciverit.
  2. vel alterum contrahentem laesit.
    - a. vel ita, ut mandans sciverit.
    - b. vel ut mandans haud sciverit.
- II: Vel tertius haud mandatarius erat.
- Hoc casu:
- A. uno respectu.
1. vel tertius causam contractu dedit.
  2. vel non, sed solummodo eius modificationem effecit.
- B. altero respectu.
1. vel is, qui haud laesus est scivit dolum tertii.
  2. vel non.

De casibus ita distinctis iam sigilla-
tim agendum.

Si tertius qua mandatarius & man-
dato convenienter egit, non est tertius,
sed cum mandante pro una persona ha-
bendus.

Si vero fines mandati excefferit
(L. B.), non nisi in quantum fines ex-
cesserit, pro tertio habendus, quamquam
in eo casu, si mandanti laesionem in-
tulit, distinguendum est, utrum scien-
ter altero contrahente, an non, hoc
factum sit. Nam si alter contrahens
scivit, hic non minus dolose agit,
quam mandatarius, ideoque mandans iam
ex capite doli, ab altero contrahente
re commissi, consensum revocare potest,
non quidem in totum i. e. quoad inte-
grum

grum negotium, nam ad hoc ineun-
 dum consensum declaravit per manda-
 tarium, sed in tantum, in quantum
 haud mandavit.

Si mandans a mandatario, infici-
 altero contrahente, laesus est, dubium
 oritur cuiusnam effectus dolus sit tertii.
 Doctores dissentiunt. Mea opinio
 vero res omni dubio caret, quia leges
 clara voce iubent: Mandantem haud
 obligari, si mandatarius fines manda-
 excefferit.

Nunc ad casum transeo, quo al-
 contrahens dolo mandatarii laesus est,
 qui iterum distinctionem admittit
 utrum mandans id sciverit, an non.

Si sciente mandante factum est,
 mandans dolose agit, ideoque al-
 contrahentem

contrahens, plane doli mandatarii rationem non habens, mandanti dolum imputat, idemque agit, ac si mandans ipse dolum commisisset.

Inscio vero mandante si alter contrahens a mandatario laesus est, dubium de effectu doli oritur. Sed negotium dubium etiam hoc in casu, quia inter contrahentes aliquid constitutum est absque consensu, & solummodo per factum hominis, cuius mandatum non eo tendit, quod proprio ausu aliquem contrahentium obligare possit.

Expositis his, quae dolus tertii efficiat, si mandatarius est, ad eum casum transeo, si plane mandato caret.

Primo igitur fingamus, causam contractui dolum tertii dedisse, & quidem

C

dem

dem cum distinctione, utrum is con-
trahens qui haud laesus est, id scive-
rit, an non.

Illo casu non laesa pars non minus
dolosè agit, ac tertius, & tertio so-
lummodo qua medio ad finem conse-
quendum utitur. Ergo eadem hic va-
lent, quae de dolo unius contrahen-
tium supra dicta sunt.

Si vero non laesa pars dolum tertius
non sciverit, contractum nullum esse
ex principiis, quae de consensu va-
lent, etiam contendo, si nempe laesa
parti imputari nequit, quod deceptus
sit. Nam dolum tertii errori invincibili
tunc causam dedit, qui nunquam
nocet b).

Secundo loco fingamus, tertii do-
lum solummodo effecisse, ut contra-

ctus non intentioni contrahentium
 convenienter initus sit. Hic, praeter-
 misso casu, quo non laesa pars, tertium
 dolose agere, sciverit, quia tunc ipsa
 dolose agit, adhuc de eo agam si ter-
 tius ignorante non laesa parte dolum
 committit. Dolus hic quidem non
 incidens adest, ideoque non impe-
 dit, quo minus paciscentes contrahe-
 rent. Cum vero laesa pars in errore
 invincibili versetur, ideoque consensu
 non gaudeat, omni iure contendo,
 contractum primum nullum esse, sed
 laesam partem ad novum contractum
 recipiendum, qui intentioni primariae
 contrahentium consentaneus est, a
 non laesa parte cogi posse.

a) L. 5. D. mandati. L. 1. §. 3. D. de ex-
 cept. rei vend. & trad. L. 10. C. de pro-
 curat.

C 2

b) L.

b) L. 15. D. de iurisd. L. 116. §. 2. D.
de R. J.

§. 21.

De impuberibus.

Impuberes dicuntur, qui, si mares, cum
annos quatuordecim, si feminae, duodecim
decim nondum expleverunt. Impuberes
beres sui iuris sub tutela sunt ob defectum
fectum consensus, quem tutor suscipere
plet a). Cum iis ergo consensus delibet
ficiat, non solum civiliter, sed haec in
raro naturaliter, obligationes per consensus
sensum quoque in se recipere neque boni
unt; bene vero alios sibi obligantur.

a) L. 32. §. 2. D. de acquir. & amitt. tut.
b) pr. J. de autorit. tutor. L. 9. pr. D. de
dem. L. 1. C. de autorit. praesf.

§. 22.

*De puberibus nondum maioribus
& prodigis.*

Simulac homines sui iuris respecti-
ve annum decimum quartum & duode-
cimimum expleverunt, civiliter consen-
sire habiles fiunt. Si vero curae sub-
iacti sunt, facultas consentiendi restricta
est, ita ut in regula non nisi autoritate
curatoris obligationes in se recipere iis
licet. Nam L. 3. C. de in int. rest.
tales puberes inter maiorenes
referunt, quibus a praetore curatore dato
bonis interdictum est, v. c. prodigis ci-
vilitate talibus. Hi ergo etiam facultate
consentiendi haud gaudent, nam sub
curae sunt. In legibus quamquam pro-
digis furiosis saepe aequiparantur, aptius
tamen cum minoribus eos conferre mi-

C 3

hī

hi videtur, quia non intellectu, sed
sola voluntate carent a). Non minus
quam minores, sibi alios, minime
vero se alteris obligare possunt b).

a) L. 40. D. de R. J.

b) L. 6. D. de V. O.

§. 23.

De metu.

Etiamsi per leges haud expressum
foret, vi extortum consensum nullum
esse ab defectum liberae voluntatis
tamen iam per se intelligeretur a
Voet b) quidem ait: *Consentire enim
qui metu conterritus quid fecit, ratio
sana docet.* Sed quam falso de hoc
iudicaverit, ex ratione, ab ipso allegata,
ta, apparet: *Eligit, inquit, nempe
duobus malis minimum, rem tradere*

u, sed *non vult, & bona amittere, quam vul-*
nera aliamve iniuriam maiorem
minime pati &c.

b). Non omnis vero generis metus con-
 sensui impedimento est, quamquam
 Paulus c) in genere dixit: *Quod me-*
tus causa gestum erit, nullo tempore
praetor ratum habebit. Sed requiritur:

1. ut non sit vanus, i. e. ut talis
 non sit, qui in constantem homi-
 nem haud cadit d). Quando va-
 nus sit, ab arbitrio iudicis pen-
 det e).

2. ut vi iniusta illatus sit f).

3. ut praesens sit metus g).

a) L. 116. pr. D. de R. J.

b) in commentario ad D. tit. quod metus
 causa §. 1.

c) L. 21. §. 1. D. quod met. causa.

d) L. 184. D. de R. J. L. 5. 6. D. quod
 met. causa.

C 4

e)

- e) arg. L. 3. D. ex quib. caus. maiores.
 f) L. 3. §. 1. L. 21. pr. D. quod met. causa.
 g) L. 9. pr. D. eodem.

§. 24.

*Quid operatur iuramentum in casibus,
 §§. 17-23. propositis?*

Responsioni ad quaestionem: Num
 iuramenti effectus tantus sit, ut con-
 sensum deficientem supplere possit? hic
 locum esse, non dubito.

Iuramentum, quatenus pacto con-
 firmando inservit, res est accessoria;
 constitutio vero pacti ipsius, princi-
 palis. Ergo videri posset, ac si hic
 regulam sequi liceret: corruente prin-
 cipali, corrui accessorium. At iura-
 menti praestatio actus est religiosus
 & iniunctum nobis est illud: *Omnino
 iuramentum servandum esse, quod salu-
 va salute aeterna servari potest a).*

Utrou

Utraque vero regula huc non pertinet, sed utrum iuramentum obligationes involvat, an non, videndum:

1. num pactum in praeiudicium tertii in initum fit b).
2. num iuri prohibitivo pactum contrarium fit c).
3. num iurans ad actum religiosum celebrandum habilis fuerit.
4. num libera voluntate iuratum d).
5. num iurans plane obligationes in se suscipere possit.

Ex hisce apparet, colligere me posse, quod in casibus supra propositis At iuramenti non sit tantus effectus, ut religiosus pactum semel invalidum, validum fieri possit. Excipio vero contractum simulatum (§. 19.), qui per iuramentum, simulati naturam amittit, & verum fit.

Quamquam enim contrahentibus licet
 in eo convenire, quod aliud cogitent
 aliudque agant, & secundum cogita-
 tiones agant, tamen iuramento abut-
 eis haud licet, quod certe fit, si iuranti
 sibi obligatos hoc vel illo modo esse
 velle, anteaque in eo convenerunt
 quod vel plane sibi obligati esse nolint
 vel haud ita, uti iuramento promittent
 Haecce probant, iuramentum, mini-
 me vi regulae: corruente principali
 corruere accessorium; effectu destitutum
 quatenus confirmationi pacti invali-
 fervire debet.

- a) C. 28. X. de iurei.
- b) C. 28. cit.
- c) C. 58. de R. J. in 6to.
- d) C. 28. X. de iurei.

SECTIO SECUNDA.
DE MODIS TOLLENDI CON-
SENSVM.

§. 25.

Introductio.

Pacta legitimo modo inita servanda
ideoque adimplenda esse, est regula
non solum a legibus, sed quoque a
sana ratione praescripta. Fieri tamen
potest, ut vel uterque paciscens una-
nimiter a), vel alteruter solus consen-
sum ita revocet, ut non fiat, quod vi
pacti fieri debeat. In utroque casu
dissensus adest, & quidem illo mutuus
sive contrarius b), hoc vero unilate-
ralis.

a) Tit. C. quando liceat ab emtione discedere.

§. 4. J. quibus mod. tollitur obligatio.

b) L. 35, D. de R. J.

§. 26.

De mutuo dissensu.

Mutuus dissensus est species consensus, & non nisi in eo ab hoc differt, quod consensum antecedentem praesupponat. Quod ergo de consensu dictum est, etiam de dissensu mutuo valet. Notare tantum me oportet, ex hoc non nisi exceptionem oriri, actionem vero numquam, id quod per se iam intelligitur.

De dissensu unilaterali.

A consensu rite semel declarato non nisi ex iusta causa unilateraliter recedere possumus. Iusta causa sita est

- I. Vel in eo, quod clausulae rebus sic stantibus locus sit.

2. Vel in iure poenitendi.
3. Vel in eo, quod praestatio promissi inutilis sit.

§. 28.

De clausula rebus sic stantibus.

De clausula rebus sic stantibus tunc sermo est, si eventus post rite declaratum consensum supervenere, qui tantum ad consensum pertinent, ut pactum vel totum corruat, vel mutationes & emendationes subeat. Eventus ipsi:

1. vel tales sunt, ut ex iis appareat, paciscentes ad eos consensum tacite retulisse:
  - a. vel qua conditiones resolutivas.
  - b. vel qua conditiones in solo modo & via contrahendi.
2. vel tales non sunt.

Priori

Priori casu diffensus adest mutuus tacitus; qui iam tempore initi contractus in lege ipsius latuit.

Posteriori vero casu diffensus unilateralis tunc solummodo locum habet si iustae i. e. in legibus approbatae causae recedendi adfunt.

Leges partim regulas, partim casus concretos continent. Ex hisce regulas abstrahere haud licet, quia casus singulares, ideoque strictae interpretationis sunt.

Ex regulis in medium profero duas quae continentur hac distinctione. Fieri nimirum potest:

- I. vel ut praestatio promissi plane impossibilis fiat a).

2. vel ut solummodo ratione promittentis promissi exitus non detur ob statum eius mutatum, quia hoc casu consensus tertii adhuc requiritur b).

Casus concretos, qui in iure nostro obveniunt, lector in legibus infra c) allegatis inveniet. Leges quidem iam complementum praesupponunt; quam ob rem ad dissensum unilateralem eas non trahendas esse, monitus mihi videor. Sed ubi rem iam traditam recuperare, vel ubi implementi praestationem inchoatam haud finire licet, eo magis re adhuc integra in hisce casibus diffinitur licebit.

a) L. 182. 185. D. de R. J. L. 1. §. 4. D. de O. & Act. L. 2. D. de peric. & com. mod. rei vend. §. 3. J. de usufr. a ver. bis: Eo amplius constat &c. L. 5. §. 2. D. quib. mod. usufr. amitt.

b)

- b) L. 38. pr. D. de solut. arg. L. 8. C. de revocand. donat. L. 5. C. de inoff. donat. L. 4. §. 1. L. 63. §. 10. D. pro socio.
- c) L. 2. C. de resc. vend. L. 3. C. de locato L. 27. §. 1. D. locati. Has solas esse leges, quae casus concretos huc pertinentes contineant, haud contendere velim.

§. 29.

De poenitentia.

Poenitentiam, iusta causa haud suffultam, admittere non licet, quia alia pacta, uti per se intelligitur, fere nullam quam obligationem involverent. Utrum poenitentiae locus sit, an non, si quaeritur, distinguenda sunt pacta bilateralia ab unilateralibus, &:

- I. In bilateralibus videndum est:
 A. utrum non nisi alterutra pars impleverit. Hoc casu:

1. vel poenitentia a parte eius,
qui implevit, impossibilis est.

2. vel poenitentia haud est impos-
sibilis.

B. an neutra impleverit.

II. In unilateralibus videndum:

A. utrum promittens obligationi
suae satisfecerit. Tunc poeniten-
tia:

1. vel impossibilis est.

2. vel possibilis, & quidem:

a. vel licita.

b. vel illicita.

B. an nondum satisfecerit.

Iam de singulis, quos recensui,
casibus paulo fufius differe ex re mihi
videtur.

§. 30.

*De poenitentia in bilateralibus con-
tractibus.*

Poenitentia impossibilis est, si fa-
ctum promissum & iam impletum est;

D

nam

nam facta infecta fieri nequeunt. Hoc casu alteram partem eo magis ad praestandum id, quod ei incumbit, obligatam esse, nemo dubitabit. Alia omnino res est, si is, qui obligationi satisfecit, alteri parti praestationem remittit. Tunc vero poenitentiam eius, qui nondum implevit, hoc efficere, proprie dici nequit, sed potius indulgentiam eius qui iam implevit.

Impossibilis contra non est poenitentia, si obligatio in dando consistit &, qui rem promittit, eam iam tradidit. Num vero hic locus poenitentiae sit, si quaeritur, distinguere me oportet iure romano, inter contractus nominatos & innominatos. In nominatis poenitentiam ius romanum, a parte eius, qui implevit, non admittit, in quoque non magis accipienti poenitentiae licet

licet
qui d
via n
S
satisf
poen
tenti
adim
nemo
sensu
pactu
a) L
de
b) I
fa
De po
Pa
gation
endo
quae
lic

licet a). In innominatis contra ei,
qui obligationi satisfecit, poenitentiae
via non praeclusa est b).

Si neuter paciscentium obligationi
satisfecerit, ne quaestioni quidem de
poenitentia locus est. Nam tunc pe-
niti implementum exceptio nondum
adimpleti contractus obstat. Nam si
nemo primus adimplere vult, per dif-
fensum mutuam tacitum tollitur
pactum.

a) L. 8. C. de contr. emt. verd. L. 14. C.
de resc. vend. L. 5. C. de O. & A.

b) L. 3. §. 2. D. de condict. causa data cau-
sa non secuta.

§. 31.

*De poenitentia in contractibus unila-
teralibus.*

Pacta unilateralia non solum obli-
gationes involvunt, quae vel in faci-
endo vel in dando consistunt, sed etiam
quae in patiando.

D 2

Primo

Primo loco ergo fingamus, obligationi suae promittentem satisfecisse.

Si promittens *factum* iam praestitit, poenitentia cogitari nequit, quia facta infecta fieri nequeunt.

Possibilis contra poenitentia est, si obligatio in dando consistit. Tunc res tradita repeti potest, sed non nisi ex iusta causa, si nempe poenitentiae causam is, qui rem accepit, dederit a). Quod si *in patiando* obligatio consistit, tunc solus obligatus, qui patitur.

Poenitentia tunc uno respectu vel possibilis est, si res in pristinum statum reduci potest; vel impossibilis, si contra. Altero respectu vel licita est, promissarius promisso indignus factus vel illicita, si contra.

Secundo loco promittentem obligationi nondum satisfecisse fingamus. Hic supra iam allegata distinctio iterum locum habet, utrum nempe promissarius promisso indignus factus, an non & quidem argumento principiorum revocandis donationibus. Nam si e. rem donatam ex capite ingratitudinis

a promissario erga me commissariae repetere mihi licet, eo magis mihi licebit, rem adhuc non nisi promissam ex hoc capite non tradere.

- a) Arg. theoriae de donationum revocatione, excluso omnino casu supervenientis proles & familiarum.

§. 32.

Quid iure hodierno de poenitentia valet?

Hodie ex omni pacto deliberato animo inito, i. e. ex solo consensu obligatio oritur, excepta omnino literarum obligatione a). Hodie ergo cum essentialis differentia inter contractus consensuales & tales, qui non solo consensu perficiuntur, nec non inter nominatos & innominatos cesset, poenitentia non nisi in eo casu licita est, quo alter paciscens ei ansam dederit.

- a) STRYK U. M. L. 2. T. 14. §. 7.

§. 33.

Num unilateraliter dissentire idcirco liceat, quia alter paciscens nihil utilitatis ex pacto percepturus est?

LEYSER a) ait: *Pacta utilitatis humanae causa ineuntur. Quodsi itaque nulla ex iis in alterum utilitas redundet, promittens ad ea servanda non obligatur.* Dubito autem, an dissensus unilateralis defendi possit ex eo, quia alterum implementum pacti haud iuvat. Pacta quidem utilitatis humanae causa inventa esse, non nego; regulam vero: cessante ratione, cessante effectum, hanc ad causam applicabilem esse, nego, quatenus iis legibus quibus illustrissimi Leyser conclusum nititur, minime res conficitur. Fieri enim potest, ut alter paciscens fine celet, ad quem consequendum pactum inierit. Probatio igitur, alteri implementum pacti inutile esse, quae dissentienti absque omni dubio incumbere vix semper possibilis foret. Lex

ill. Leyfer allegata b) non probat the-
 sia ipsius, sed potius in utilitatem rei-
 publicae lata est, cui impedimenta nu-
 ptiarum nocent.

Ad regulam de hac re ponendam
 potius distinguenda sunt pacta, per
 quae aliquid praestare obligamur, ab
 illis, vi quorum ad omittendum aliquid
 obligationem in nos recipimus.

Praestationes raro inutiles sunt. Ad
 obligationes, quae in omittendo con-
 sistant, spectant verba L. 61. D. de pa-
 nis: Ne sibi in suo sepelire mortuum
 liceat: aut re vicino invito praedium
 alienet.

Verba initialia huius legis utilita-
 tem reipublicae concernunt.

a) in sec. 40. m. 5.

b) L. 2. C. de ind. viduit, & Leg. iul.
 misc. toll.

Theses.

1. *Iure naturae omnia pacta bilateralia sunt realia, unilateralia vel consensualia.*
  2. *Laesio enormis non est laesio ultra alterum tantum, sed ultra dimidium.*
  3. *Charta publice signata, vulgo Stempelpapier, ad instrumenti validitatem nihil confert.*
  4. *Pacta de ineundo contractu obligationes non minus efficaces hodie producunt, ac si contractus consensuales initi forent.*
  5. *Non dantur quasicontractus, sed vero obligationes quasi ex contractu.*
  6. *Quod de remissione mercedis in §. 2. initio D. locati conditio valet, iniquum est.*
  7. *Tortura non plane abroganda.*
  8. *Principi competere ius aggratiandi, omni quidem dubio caret, num aequum sit tale ius, in dubio voco:*
-

Göttingen, Diss., 1796-97

ULB Halle

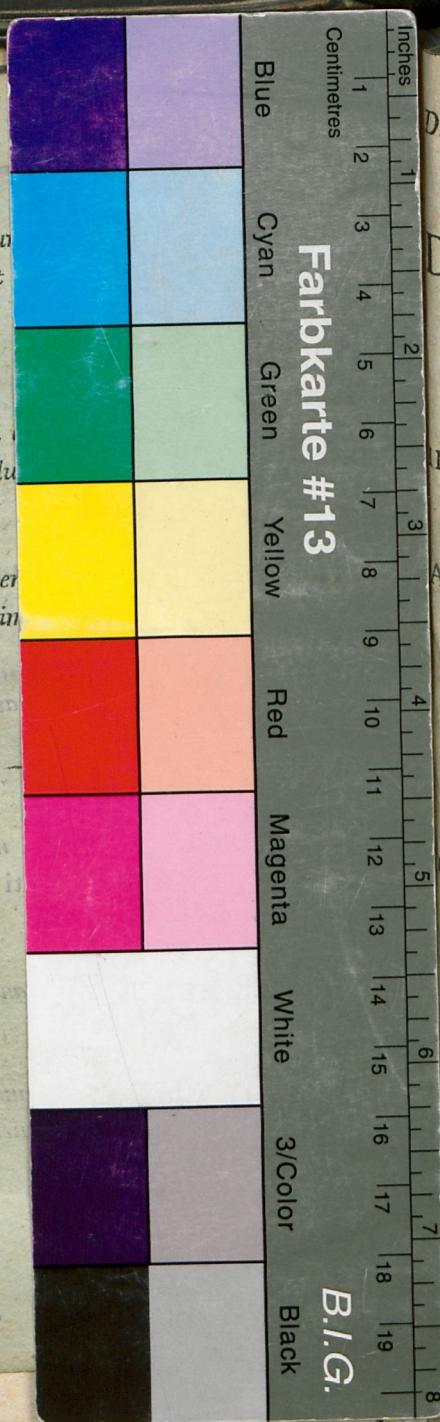
005 303 338

3

SB

Farbkarte #13

B.I.G.

DISSERTATIO INAUGURALIS
IVRIDICA
PRINCIPIA GENERALIA
DE CONSENSU
CONTINENS

~~597~~
1797, 3
15

QVAM
AVCTORITATE
ILLVSTRIS IURECONSULTORVM
ORDINIS
IN
ACADEMIA GEORGIA AVGVSTA
AD
SVMOS IN VTROQVE IVRE RITE
OBTINENDOS HONORES
DIE XVIII. SEPT. MDCCXCVII.
PVBLICE DEFENDET

AVCTOR
CAROLVS LVDOV. RVDPHVS
L. B. de GEBHARDI
BRNOVICENSIS.

GOTTINGAE
TYPIS H. M. GRAPE, ACAD. TYPOGR.

